

Kasteelboerderij Daelenbroekhof

Foto Dr. v. Wijngaarden

Zolang onze inheemse grote roofdiersoorten nog steeds in aantal en areaal worden teruggedrongen, ondanks alle beschermende wettelijke maatregelen, is er geen enkele reden zich over een mogelijke concurrent te verheugen.

SUMMARY

A WILD RACCOON, *PROCYON LOTOR* (L.), TRAPPED IN THE NETHERLANDS.

About 25-8-1960 a raccoon, *Procyon lotor* (L.), was trapped in a poultry-house near the wooded and moated ruins of the Daelenbroek-castle (Herkenbosch, municipality Melick and Herkenbosch, province of Limburg), the animal has lived there for three weeks at least. This is the first record of this American species in the Netherlands, which is spreading in some parts of Western-Germany.

DE LANDSCHAPPEN VAN
NOORD- EN MIDDEN-LIMBURG*

door

A. SMEETS

* Vervolg op artikel: „Ontstaan en opbouw van de bodem in Midden- en Noord-Limburg” in Natuurh. Maandblad 1960, pag. 9-12.

1. Het landschap ten N.O. van de Niers.

Het Hoogterras is hier door een „ijslob”, uit de richting van Groesbeek komende, in de ijs-tijd opgestuwd. Deze zuidelijkste stuwwal in Nederland maakte dit Noordelijkste hoekje van

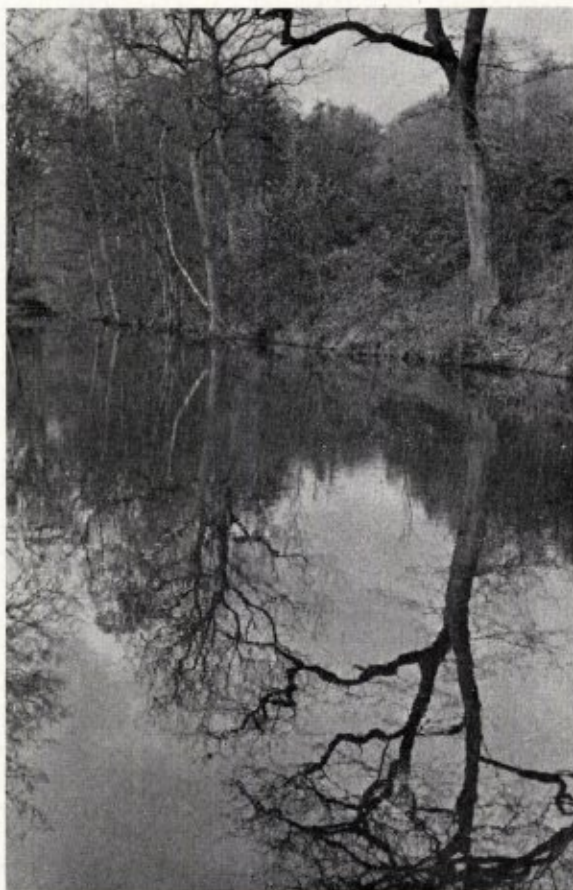
Limburg tot een interessant landschapje. Aan de Zuid-Westzijde langs het Woud (het Rijks-woud) vonden we granietkeien van Scandinavië afkomstig. Als men bij de Plasmolen naar boven wandelt, heeft men van de löss-heuvels van Zevendaal een prachtige kijk op het keteldal van Groesbeek. Aan de rand van de Mokerheide bij het station Mook haalt de Staatsspoorweg heel wat grind en zand weg. Zuidwaarts van de Kiekberg ligt het mooie dalletje van de Molenbeek tussen St. Maartensberg en St. Jansberg.

Langs het Woud volgt dan het ven, dat nu grotendeels ontgonnen is; slechts een klein moeras met uitgeveende gaten is nog over. De venige grond („de Zwarte weg”) vormt een laag van hoogstens 1½ m en daaronder bevindt zich de vruchtbare kleilaag, die zich zuidwaarts voortzet, ook nog ten Z. van de Niers. De Rijn, die hier voor het laatst Limburg bezocht, deed hier derhalve nog een goed werk. De leembanen in de klei-afzetting leverden potklei, waar Ottersum zijn bloempotten- en aardewerknijverheid („de Olde Kruijck”) aan dankt.

De Niers meandert vanaf de Hekkens door het Laagterras, stoot haar neus tegen het opgewaaide duin van de Gennepse bergen, de laatste uitlopers van de bijna onafgebroken duinenrij van Belfeld tot Gennep.

2. Het landschap van Venray en Omgeving.

In dit gebied domineert het zogenaamde Middenteras. Op een betrekkelijk kleine oppervlakte ontmoeten we hier grote verschillen. Van Oost naar West treffen we aan: Het jong-alluviale Maasdalen met zijn weiden, hagen en canadese populieren, het oud-alluvium in bochten met vruchtbare akkers, maar ook soms venige bodem, 'n strook laagterras met stuifduinen, de Geysterender en Meerlose heide; 'n paar stukjes hoogterras, dat zich overigens ten Westen van de Maas weinig laat zien. Het zet zich wel in de diepte voort onder de dekzanden van het middenteras. Alleen in de Z.W. hoek op de Donk van Meyel (donken zijn hoger gelegen stukken land) treft men het hoogterras aan, evenals bij Stramproy. Een vrij diepe geul, een oude Maasloop, scheidt het Hoogterras-eiland van Geysteren en Meerlo van het Laagterras. Ten Zuidwesten van het mooi beboste gebied van Geysteren liggen de Boshuizerbergen, een stuifduinlandschap, dat z'n weerga in Noord-

Het Groene Water bij de Plasmolen
Foto Dagblad voor Noord-Limburg

Limburg niet vindt. Als men van Venray over de Smakterheide noordwaarts spoort, krijgt men er een deel van te zien. Ondanks overstuiving weet de jeneverbes zich hier te handhaven.

Tot aan de Peelrand zetten de stuifzand-complexen zich voort, hier en daar afgebroken door een veenmoeras. Merselo en Weverslo zijn op zo'n stuifzandhoogte gebouwd. De Reulsberg bij Horst is ook een echt stuifduin zonder keitjes. Ten Z. van de spoorlijn Venlo-Helmond noemt men de opgestoven duinen bergen. Hier liggen Heesberg, Steegberg, Schatberg, Hommerberg en Marisberg. Wij zijn hier in het stroomgebied van de Grote Molenbeek, die een breed beekdal vormt, gekenmerkt door kleine steilrandjes. Vele beken zijn ook hier genormaliseerd, wat de schoonheid van het landschap niet ten goede is

gekomen. Gelukkig hebben de gemeenten Venray en Horst-Sevenum gezorgd voor afwisseling in het land door ruime bos-aanplantingen, zowel van dennen als van gemengd bos (eik, berk, lariks, spar, e.a.). Het meest westelijk deel van dit land is de Peel (Palus is moeras). Heiden, waarop vroeger de bekende Venrayse schapenteelt voorkwam, omrandden en bedekten vroeger het hoogveen, dat gedurende de laatste halve eeuw plaats moest maken voor een 100-tal landbouwbedrijven. Jonge boeren kregen hier een kans. Waar eertijds gage, struikheide, dopheide, veenbes, wollegras en veenmos hun rijk hadden, vindt men nu o.a. het landbouwdorp Ysselstein, genoemd naar de minister, die in 1920 gelden beschikbaar deed stellen voor het stichten van boerderijen. Toch is er nog veel „turfland” te zien, vnl. in de driehoek America-Griendtsveen-Helenseveen. Daar zit de turf soms 5 à 6 m dik. (Peelbranden in de droge zomer van 1959!)

3. Het Venlose landschap.

Trekt men door het Venlose landschap van Oost naar West, dan doen de verschillende landschapsvormen zich het beste kennen. De Hoogterrasrand, die van Belfeld tot voorbij Venlo op Nederlands gebied ligt, wijkt verder noordwaarts weer verder van de Maas terug. De Grote Heide, ook werkelijk met veel hei begroeid, kon zich in het lage, venige gebied ten N. ervan als heide niet handhaven. We treffen de heidebegroeiing weer aan op het Laagterras vanaf Arcen noordwaarts. De laatste tijd deed het grote heidegebied bij de Hamert heel wat stof opwaaien (figuurlijk gesproken dan)! Langs de Hoogterrasrand ligt eerst nog een strook broekgronden, die zich met kleine onderbrekingen vanaf Echterbos in Midden-Limburg voortzetten tot Gennep. De broeken zijn vanaf de negentiger jaren uit de vorige eeuw grotendeels ontgonnen. Ze ontstonden als moerassen in oude Maasbeddingen, soms ook in uitgewaaide kommen. We treffen daar o.a. aan: het Meelderbroek bij Belfeld, het Tegelse Broek, het Ven (bij Venlo), de Ravenvennen (thans grotendeels natuurreservaat van het Limburgse Landschap), het Stralense Broek, het Pikmoeuwewater bij de Hamert, het Welse meer en het Lange Ven. Aan de andere zijde der grens op Duits gebied treft men hier ook nog talrijke „Bruchen” aan.

Duin met vliegdennen bij de Ravenvennen
Foto Dagblad voor Noord-Limburg

De broekgrondenstrook is meestal van de eigenlijke Maasvlakte gescheiden door een reeks zandheuvelds, echte stuifduinen weer, opgebouwd in de laatste 20 à 25000 jaar. Wij vinden ze aan weerszijden van de spoorlijn bij Belfeld, tussen Albertushof en het Zwarte Water, in Velden, bij Lomm (de Witte Berg!) en wie een echt mooi gevormde duinenrij wil zien, vrage eens aan de Broeders van de Hamert of hij een wandeling mag maken achter hun landbouwterreinen. Ook bij Afferden ligt een lange rij stuifheuvelds, meestal met heide begroeid. De Maas stoot nu — iets verder westwaarts — met haar rechteroever tegen het Laagterras. We merken dit vooral op bij Steyl, het Hoog Schoor bij Venlo, bij Lomm en bij de Hamert. Soms strekt zich langs de Maas een weide-landschap uit, dat uit een tweetal terrassen bestaat n.l. het oud-alluviale, dat bij hoog water vrij blijft en het jong-alluviale, dat nog vaak overstroomd wordt en dat men dan ook maar liefst als weiland gebruikt. De beminnaars der flora vinden bijna nergens op zo'n kort bestek een overgang van moeras-, heide- en rivierflora als hier. De oud-alluviale terrassen laten op de geologische kaart duidelijk zien, hoe de Maas in die tijd (20 000-5000 v. Chr.) meanderde in het laagterras. Om beurten liggen de grote, vrij vlakke terrassen aan weerszijden van de rivier. Waar de Maas destijds sterk omhoog, bleven vaak door uitschuring verdiepte kommen met water gevuld bestaan, zoals het Schuutewater, het Kaldenbroek, het Koelbroek. In dit laatste vindt ten O. van Blerick het onvoltooide Noorderkanaal zijn roemloos einde. De zavelgrond van

deze meanderbochten leent zich zeer goed voor de teelt van fruit en andere tuinbouwproducten. Merkwaardig is de meander, die zich om het laagterras-eiland van Blerick slingert. Hij moet vroeger in verbinding gestaan hebben met de meander van Baarlo, maar de stuifzanden van het Rooth en Hout-Blerick hebben die verbinding afgesloten. Op dit verbindingshoekje bouwden de Romeinen een villa, waarvan de fundamenten in 1938 werden uitgegraven in de boomgaard van een aldaar op de terrasrand liggende boerderij. Vlak langs die rand stroomt op die plaats de springbeek, waarin het beroemde Medusa-hoofd gevonden werd. De Maasdorpen werden over het algemeen op de laagterrasrand gebouwd, maar een gedeelte van Venlo, Blerick, Grubbenvorst, Lottum, Broekhuizen-vorst en Broekhuizen ligt op de oud-alluviale trede, met het gevolg, dat men wel eens „watersnood” kreeg. Vóór de afsnijding van de Maasbochten op de Noord Brabant-Gelderse grens gebeurde het wel eens, dat het water door de laagst gelegen straten van Venlo stroomde en 1 m hoog in de kerk van Grubbenvorst stond. Westwaarts van de Maasdorpen vinden we naast de dennenbossen het vlakke veld, dat door jarenlange bemesting en bebouwing een goede akkergrond is geworden. De tientallen, honderdtallen van graanmijten, die men hier in de nazomer ziet staan, bewijzen dit wel. De gewassen van de schrale bodem: spurrie, boekweit, lupinen ziet men niet meer.

We mogen onze beschrijving van dit landschap niet besluiten zonder gewezen te hebben op de grote betekenis van de Tegelse klei. Naast de wetenschappelijke betekenis voor de kenners van de vroegere flora en fauna, die we reeds behandelden is die klei van groot economisch belang. De Romeinen hadden er n.l. een 8-tal bakovens voor hun pannen en tegels. De Tegelse kleiwaren van thans zijn tot ver in het buitenland bekend.

DE VERZAMELING VAN RIEMSDIJK

door

G. J. BOEKSCHOTEN

(Geologisch Instituut der Rijksuniversiteit Groningen)

In de belangwekkende studie van Dr. Minis-van de Geyn, over de wordingsgeschiedenis van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, werden onder meer van enige